

Những vấn đề cơ bản về xây dựng lối sống lành mạnh, văn hóa cho sinh viên Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Lê Việt Hà*

*ThS. Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật Vinh

Received: 15/5/2023; Accepted: 22/5/2023; Published: 26/5/2023

Abstract: The young generation, especially students, is the generation of the future who will hold the backbone of the country. Therefore, their lifestyle and thinking have a certain influence on the development of society. Making young people be aware of the dangers of the lifestyles actively change it is an issue that society needs to seriously consider and find the best solutions. Within the scope of this article, the author proposes some solutions to build a healthy lifestyle and culture for students at Vinh University of Technology Education today.

Keywords: Healthy lifestyle, culture, students

1. Đặt vấn đề

Từ khi nước ta chuyển sang nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế, việc giữ gìn và phát huy các giá trị đạo đức truyền thống cũng như việc xây dựng hệ giá trị đạo đức mới ở nước ta đã và đang đặt ra nhiều vấn đề cần được giải quyết. Thực tế cho thấy trong đời sống xã hội đang có những biểu hiện xem nhẹ những giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc, chạy theo thị hiếu không lành mạnh. Cuộc đấu tranh giữa cái tiến bộ và cái lạc hậu, giữa lối sống lành mạnh trung thực có lý tưởng với lối sống ích kỉ, thực dụng đang diễn ra hàng ngày. Bên cạnh những hệ giá trị mới được hình thành trong quá trình hội nhập, những cái tiêu cực cũng đang xâm nhập vào đạo đức, lối sống của nhiều tầng lớp nhân dân, đặc biệt là đội ngũ sinh viên (SV) hiện nay.

Xây dựng lối sống đẹp, lành mạnh cho SV là một công việc cốt lõi của việc hình thành phát triển nhân cách con người mới, đáp ứng với điều kiện mới. Nó đòi hỏi vai trò của các thành viên trong cộng đồng xã hội tham gia đóng góp vào công tác giáo dục đào tạo, vai trò học tập, tự rèn luyện của chính SV. Bài viết này trình bày một số giải pháp góp phần xây dựng lối sống lành mạnh, văn hóa cho SV Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật (ĐHSPKT) Vinh trong giai đoạn hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thế nào là lối sống lành mạnh, văn hóa?

Hiện nay, có rất nhiều cách định nghĩa khác nhau về phạm trù lối sống, cũng có nhiều thuật ngữ khác nhau để diễn đạt cách hiểu về lối sống, tùy theo góc tiếp cận của mỗi nhà nghiên cứu. Thông thường thuật ngữ lối sống được sử dụng để mô tả và kèm theo đó

là sự đánh giá, định giá về một kiểu hoạt động sống nào đó như: lối sống giản dị, lối sống xa hoa, lối sống lành mạnh... Theo Từ điển Triết học, “văn hóa” được định nghĩa như sau: “Nói đến văn hoá là nói đến toàn bộ giá trị vật chất và tinh thần do nhân dân sáng tạo ra trong quá trình lịch sử của mình”. Như vậy, có thể hiểu lối sống văn hóa là những thói quen hành xử đẹp đẽ của cá nhân hoặc của một cộng đồng.

Tích hợp những giá trị truyền thống quý báu của dân tộc với giá trị tinh hoa của nhân loại, lối sống văn hóa lành mạnh của con người Việt Nam hiện đại được biểu hiện trong cuộc sống như sau:

- Lối sống văn hóa lành mạnh trong giai đoạn công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước chính là lối sống công nghiệp, khoa học, năng động, ham học hỏi, nghiêm túc, khiêm nhường, lịch lãm mà không xa hoa, điều độ, ngăn nắp, vệ sinh, yêu lao động, quý thời gian, ít ham muốn vật chất, quyền chức, danh lợi.

- Quan hệ giữa con người cởi mở, chân tình, ân cần, tế nhị, giàu lòng thương yêu, biết quý trọng và quan tâm đến mọi người. Với mình nghiêm khắc, với người thì độ lượng.

Lối sống văn hóa lành mạnh là những thói quen hành xử đẹp, đã được kiểm nghiệm trong cuộc sống, phù hợp với thị hiếu của đa số dân chúng trong xã hội; là lối sống chuẩn mực, tiến bộ, được mọi người trong xã hội thừa nhận và có tác động tích cực đối với sự phát triển của xã hội. Người có lối sống văn hóa lành mạnh là người có kiến thức, có hiểu biết, luôn hướng tới giá trị chân - thiện - mỹ, luôn hiểu và tôn trọng mọi người và tôn trọng chính mình, luôn biết mang lại những giá trị tinh thần cho mọi người

và cho bản thân họ.

2.2. Thực trạng lối sống, đạo đức của sinh viên Trường ĐHSPKT Vinh:

SV Trường ĐHSPKT Vinh cũng như hầu hết SV Việt Nam nói chung đều được kế thừa và phát huy những giá trị tốt đẹp của dân tộc, có lối sống lành mạnh, trung thực, đoàn kết, nhân ái và có tính cộng đồng. Bên cạnh đó, trong những năm qua, SV nhà trường đã tích cực tham gia nhiều hoạt động tình nguyện có ý nghĩa như: Mùa hè xanh, Tiếp sức mùa thi, Phổ cập tin học, Chương trình tình nguyện Mùa đông ấm, chương trình thấp nền tri ân, vệ sinh nghĩa trang liệt sỹ, chương trình hiến máu tình nguyện... Qua đó, phát huy vai trò xung kích của đoàn viên, SV trong tham gia phát triển kinh tế xã hội, tạo phong trào thi đua sôi nổi của đoàn viên, SV trong việc tham gia các hoạt động tình nguyện vì cuộc sống cộng đồng. Có thể nói, hình ảnh xung kích đi đầu trong các phong trào tình nguyện đã trở thành nét đẹp trong lối sống của SV Nhà trường, để lại nhiều ấn tượng sâu sắc; là hình ảnh sinh động về thanh niên thời đại mới chung tay xây dựng cộng đồng. Hoạt động và cống hiến của họ thực là màu xanh của quê hương đất nước; là mẫu hình đẹp về văn hóa lối sống và tâm hồn cao thượng của tuổi trẻ hiện nay.

Tuy nhiên, bên cạnh những hình ảnh đẹp như đã nói ở trên, vẫn còn một bộ phận SV của nhà trường đang có những biểu hiện tiêu cực trong đạo đức và hành vi ứng xử, muốn thể hiện vai trò cá nhân và đề cao giá trị vật chất hơn những giá trị tinh thần. Dưới tác động của những mặt trái kinh tế thị trường và toàn cầu về văn hóa ngày càng sâu rộng cũng đã xuất hiện một bộ phận không nhỏ SV có lối sống lệch lạc, sống thiếu lý tưởng, giảm sút niềm tin, thiếu ý thức chấp hành pháp luật; có lối sống thực dụng, đua đòi, lãng phí, có biểu hiện tiêu cực trong đạo đức, lối sống. Một số SV còn có thái độ thờ ơ, vô cảm, thiếu trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội, rời xa giá trị đạo đức tốt đẹp của dân tộc, sống buông thả, có lối hành xử bạo lực, lười học tập, lười lao động.

2.3. Một số giải pháp nhằm xây dựng lối sống lành mạnh, văn hóa cho SV Trường ĐHSPKT Vinh

2.3.1. Thường xuyên chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng, lối sống trong sạch, lành mạnh cho SV theo tư tưởng và tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh

Giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ luôn được Đảng, Nhà nước, gia đình, nhà trường và toàn xã hội quan tâm. Những năm qua, nhiều nghị quyết, chỉ thị của Đảng về công tác thanh niên và giáo dục thế hệ trẻ đã được triển

khai, đạt nhiều kết quả. Hệ thống pháp luật, công tác quản lý nhà nước về thanh thiếu nhi ngày càng được hoàn thiện. Giáo dục về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đạo đức, lối sống cho thế hệ trẻ không ngừng được tăng cường và đổi mới. Thông qua các hoạt động giáo dục, các cuộc vận động, phong trào thi đua yêu nước đã tạo môi trường lành mạnh để thế hệ trẻ rèn luyện, trưởng thành, góp phần hình thành lý tưởng cách mạng, đạo đức cao đẹp, lối sống nghĩa tình, tuân thủ pháp luật, từng bước hoàn thiện nhân cách.

Nhà trường cần phải xác định một cách rõ ràng giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ là nhiệm vụ chiến lược, lâu dài, quan trọng, đòi hỏi phải có sự quan tâm, đầu tư thích đáng. Tăng cường giáo dục đạo đức Hồ Chí Minh trong các hoạt động ngoại khóa. Kết hợp giáo dục đạo đức Hồ Chí Minh với giáo dục truyền thống, bản sắc văn hóa Việt Nam tới SV. Tiếp tục đổi mới, nâng cao chất lượng giảng dạy và học tập các môn lý luận chính trị, đạo đức, bảo đảm thực chất, giúp thế hệ trẻ nhận thức sâu sắc, toàn diện về chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, sống có văn hóa, nghĩa tình, phấn đấu thực hiện mục tiêu “độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội”, bồi đắp lòng yêu nước, tinh thần tự cường dân tộc, niềm tin vào sự lãnh đạo của Đảng và con đường phát triển đất nước.

Có thể thông qua Hội SV, Liên chi đoàn các khoa để xây dựng các câu lạc bộ, đội, nhóm, diễn đàn để trao đổi, giải đáp thắc mắc các vấn đề về tư tưởng, đạo đức Hồ Chí Minh. Cần kết hợp giữa giáo dục những phẩm chất truyền thống như yêu nước, lòng nhân ái, vị tha, trung hiếu, cần, kiệm... với các giá trị đạo đức mới như chủ động, sáng tạo, tự lập, tự chủ, vượt khó.

2.3.2. Phối kết hợp giữa gia đình – nhà trường – xã hội, phát huy truyền thống gia đình, xã hội để giáo dục đạo đức, văn hóa lối sống cho SV

Gia đình là nơi nuôi dưỡng hình thành nhân cách đầu tiên cho mỗi con người, là môi trường đầu tiên hình thành đạo đức cho SV. Gia đình là nơi hội tụ của truyền thống dân tộc, tình yêu quê hương, đất nước, yêu thương con người được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác. Do đó trong gia đình, thế hệ ông bà, cha mẹ phải làm gương về đạo đức, giữ gìn nề nếp gia phong, có lối sống mẫu mực cho con cái noi theo.

Nhà trường được xem như là gia đình thứ hai của mỗi con người, là cầu nối giữa gia đình và xã hội trong quá trình rèn luyện cá nhân. Nhà trường không

chỉ dạy kiến thức, dạy nghề mà còn là nơi dạy làm người. Bên cạnh việc trang bị kiến thức chuyên môn, tay nghề nhà trường cần quan tâm giáo dục đạo đức, lối sống, khơi gợi cho SV những lí tưởng cao đẹp, khát khao cuộc sống.

Bên cạnh gia đình, nhà trường, lối sống của SV cũng bị ảnh hưởng cả mặt tích cực và mặt tiêu cực từ môi trường xã hội bên ngoài. Vì vậy các tổ chức, đoàn thể, các ban ngành trong Trường ĐHSPKT Vinh đặc biệt là Hội SV, Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh cần quan tâm định hướng tạo môi trường thuận lợi để SV phấn đấu, rèn luyện, trưởng thành.

2.3.3. Tăng cường các hoạt động giáo dục ngoại khóa, các hoạt động ngoài giờ lên lớp cho SV

Cùng với việc giáo dục đạo đức, lối sống cho SV thông qua các môn học chính khóa, việc tăng cường các hoạt động giáo dục ngoại khóa, ngoài giờ lên lớp cũng được tích cực triển khai ở Trường ĐHSPKT Vinh. Thông qua các hoạt động sinh hoạt câu lạc bộ dưới nhiều hình thức sẽ giúp SV hình thành kỹ năng sống và mạnh dạn hơn trong giao tiếp. Nên tập hợp, thu hút SV vào các hoạt động bổ ích, thiết thực như câu lạc bộ nghiên cứu khoa học, hội thi nữ sinh thanh lịch, các hội thi khoa học như *Hội thi Robocon*, các cuộc thi tìm hiểu về truyền thống dân tộc và cách mạng, hoạt động văn hóa thể thao, như cuộc thi *SV với văn hóa giao thông*, *Ngày Chủ nhật xanh*, các hoạt động từ thiện ... Qua các hoạt động đó có thể xã hội hóa giáo dục, cá thể hóa nhân cách lối sống của SV. Kêu gọi SV tham gia các phong trào tình nguyện như: “*Thanh niên lập nghiệp và tuổi trẻ giữ nước*”, “*Thanh niên tình nguyện*”, “*Chiến dịch mùa hè xanh*” ... Kết thúc các hoạt động cần nêu gương, biểu dương các tấm gương xuất sắc, điển hình để khuyến khích SV có lối sống tích cực.

2.3.4. Khuyến khích, biểu dương hoạt động tự học tập, tự tu dưỡng, rèn luyện đạo đức, lối sống của SV

SV là những người đầy sự nhiệt tình hăng say, hứng thú với cái mới. Vì vậy, khuyến khích hoạt động tự học tập, tự tu dưỡng đạo đức lối sống sẽ giúp SV nhanh chóng tiến bộ, trưởng thành. Trước hết mỗi SV cần phải tự hình thành cho mình nhu cầu, động cơ phấn đấu, rèn luyện, có ý thức học hỏi, cầu tiến, vươn lên tự khẳng định mình. Nhà trường cần tạo điều kiện thuận lợi để SV phấn đấu, rèn luyện; các tổ chức Đoàn, Hội SV cần thường xuyên theo dõi, kiểm tra, đánh giá kết quả, định hướng phấn đấu cho SV. Nếu nhà trường và khoa quan tâm đáp ứng những nhu cầu chính đáng của SV về vật chất, tinh

thần; giao nhiệm vụ phù hợp với sở trường, năng lực, đặc điểm tâm, sinh lý của SV, đây sẽ là điều kiện tốt để SV rèn luyện đạo đức, lối sống. Bên cạnh đó, SV cần phải tự ý thức, tự xây dựng lý tưởng, hoài bão, khát khao vươn tới cái mới, cái tiến bộ. Bản thân mỗi người biết vượt qua những cám dỗ lôi kéo và tiêu cực xã hội, loại bỏ những biểu hiện của chủ nghĩa cá nhân, ích kỷ, thực dụng. Những tấm gương sáng trong học tập, rèn luyện và hoạt động phong trào của SV được nêu gương, khen thưởng kịp thời sẽ khuyến khích, giúp SV có thêm động lực để tiếp tục học tập, tu dưỡng, rèn luyện bản thân.

3. Kết luận

Văn hóa SV, dù có mặt này mặt khác, tiêu cực và hạn chế, nhưng bao giờ cũng vươn tới văn hóa của sự sáng tạo và đổi mới. Sáng tạo và đổi mới trở thành đặc trưng cơ bản của văn hóa SV, làm nên bản chất của văn hóa SV. Chính sự vượt qua các lễ thói, khuôn phép cũ, mà không phải ai cũng có thể cảm thông và chấp nhận được ấy, đã tạo ra ở văn hóa SV một diện mạo đặc biệt. Văn hóa SV là văn hóa thách thức mọi giới hạn. Những đặc trưng về sự đổi mới và sáng tạo của văn hóa SV đã khiến cho nó có được một đặc trưng khác nữa, đặc trưng về sự trẻ trung và sôi động, sự hồn nhiên và trong sáng.

Trường ĐHSPKT Vinh đang rất chú trọng trong việc xây dựng những thế hệ SV không chỉ giỏi về chuyên môn mà còn phải có lối sống văn hóa, lành mạnh, mong muốn đóng góp sức trẻ cho sự nghiệp xây dựng, bảo vệ và phát triển đất nước; có ý thức về các giá trị truyền thống, văn hóa dân tộc, có ý thức sống và làm việc theo pháp luật.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Thị Thanh Hà, Nguyễn Thị Thu Hiền (2017), *Một số vấn đề về việc xây dựng lối sống mới cho SV hiện nay*, Tạp chí Khoa học & Công nghệ, số 172, tr 143-148.
2. Nguyễn Thị Linh (2020), *Nội dung, phương pháp xây dựng lối sống mới cho SV theo quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Tạp chí Giáo dục, số 483, tr1-5.
3. Nguyễn Thị Lệ Thủy (2019), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hóa và vận dụng trong xây dựng văn hóa học đường cho SV Học viện Phụ nữ Việt Nam*, Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 10, tr8-12.
4. Từ điển Triết học (1986), NXB Tiến bộ.
5. Vũ Thùy Hương (2018), *Cơ sở tâm lý học về định hướng giá trị của thanh niên – SV*, Tạp chí Giáo dục, số 433, tr22-24.